

A COSTA DAURADA, UN TERRITORI EN CANVI

El model territorial actual de la Costa Daurada es configura bàsicament en dues fases diferenciades. Una primera etapa als anys seixanta i setanta, en què es produeix una potent ocupació urbana del sòl, caracteritzada pels barris suburbials de blocs de pisos i l'ocupació intensiva de la primera línia de costa amb hotels, càmpings i apartaments de segona residència. I, en contraposició, una segona fase, que té el seu inici a finals dels noranta i continua fins a l'actualitat, durant la qual també hi ha un gran consum de sòl, però amb una diferència significativa amb els períodes anteriors, l'elevada dispersió de la urbanització.

L'evolució territorial de la Costa Daurada destaca pel seu caràcter desigual i complex, perquè malgrat ser un espai on predominen de forma global els usos turístics, no és pot obviar la important expansió urbana provocada per la implantació industrial.

El gran creixement urbà generat a les dècades dels seixanta i setanta absorbeix i amplia els petits centres d'estiueig tradicional de Salou, San Salvador (el Vendrell) i Calafell; així com els barris de pescadors de l'Hospitalet de l'Infant, Altafulla, Torredembarra, Creixell, etc. També apareixen nous assentaments en àrees no urbanes i orientades bàsicament a residències secundàries, com a exemple tenim les urbanitzacions de Miami Platja (l'Hospitalet de l'Infant); l'Ardiaca i la Llosa (Cambrils); la Punta de la Mora (Tarragona); el Francàs (el Vendrell); Segur de Calafell (Calafell), etc. Sense oblidar el creixement espectacular que es dona a ciutats com Tarragona o Reus, vinculat principalment als immigrants que vénen a treballar a la indústria.

Ja en els anys noranta, després d'un període de relativa calma a finals dels vuitanta, es produeix un nou impuls en les dinàmiques constructives i un canvi del model exis-

tent. Apareixen amb força les cases unifamiliars amb jardí i piscina (típica del suburbi anglosaxó), el parc temàtic Port Aventura, els camps de golf amb *resort* (per exemple el Bonmont Terres Noves a Mont-roig del Camp), etc.; activitats que transformen profundament el territori.

Aquestes noves sinergies tenen com a conseqüència que la urbanització a Catalunya ha crescut fins a sis vegades més que la població en una dècada.¹ La ràtio d'habitatges construïts a Catalunya per cada 1.000 habitants s'eleva a 15,8 durant l'any 2005, la més alta dels últims vint anys. Dels vint-i-dos municipis de Catalunya amb una ràtio superior a 100 la majoria es troben al litoral de Tarragona, com Sant Jaume d'Enveja i Roda de Barà, o bé molt a prop del litoral com Riudecanyes, Vinyols i els Arcs, la Pobla de Mafumet o Mont-roig del Camp, aquests dos últims municipis són els que ostenten els valors més alts de tot el Principat, amb una ràtio de 387 i 201 respectivament.²

Per completar la descripció dels canvis territorials i urbans que han succeït a la Costa Daurada és molt interessant realitzar una comparativa temporal a través de fotografies aèries i de satèl·lit. La idea d'aquest document és mostrar aquests canvis a partir d'exemples representatius de la Costa Daurada.

SALOU

Salou és un dels destins turístics més importants del litoral mediterrani català i espanyol, aquesta condició es reflecteix en el gran dinamisme urbà generat en les darreres quatre dècades. A la fotografia aèria de l'any 1956 (figura 1) s'observa un petit nucli lligat a l'estiueig tradicional dels habitants de Reus, però que ràpidament quedarà superat pel boom turístic dels seixanta i setanta. A l'any 1976 (figura 2) ja està consolidat el

**FIGURA 1: Fotografia
aèria de Salou, 1956**
**FONT: Servicio
Geográfico del Ejército
Español**

sector central, on s'han construït la major part dels blocs d'apartaments i els hotels, també ha aparegut el port. En aquest període de temps també es construeixen molts apartaments i xalets, que trobem de forma disseminada per la zona del Cap Salou (a la dreta de la imatge). En els darrers vint anys tota la trama urbana es densifica i s'amplia (veure figura 3), però amb una presència destacada

d'habitatges plurifamiliars al sector central, amb un alt grau de complexitat urbana. El sector més oriental i al mateix Cap de Salou no s'observa massa creixement d'habitatges, perquè una gran part de la zona pertany al *resort* de Port Aventura. Actualment només existeix el parc d'atraccions i alguns hotels d'alta qualitat, però amb possibilitats d'ampliació molt importants.

**FIGURA 2: Fotografia
aèria de Salou, 1976**
**FONT: Instituto
Geográfico
Nacional(IGN)**

FIGURA 3: Ortoimatge de Salou, 2001
FONT: Institut Cartogràfic de Catalunya (ICC)

En contraposició a un model com el de Salou, que és un destí turístic consolidat, de gran densitat urbana i d'alt rendiment, on els allotjaments i les zones d'oci es troben concentrades, es mostra el cas de la urbanització de la Punta de la Mora.

PUNTA DE LA MORA (TARRAGONA)

La Punta de la Mora és una més de les múltiples urbanitzacions aïllades que es troben al nostre litoral, descontextualitzades de qualsevol nucli urbà, amb el gran consum de sòl i altres recursos que això ocasiona. A la fotografia de 1956 (figura 4) s'observa una zona central on domina el bosc litoral i una sèrie de cales verges, tota ella envoltada de cultius agrícoles, la presència d'habitatges és pràcticament inexistent. A la fotografia de 1976 (figura 5) es pot veure com ja s'ha urbanitzat gran part de l'espai central, sobretot a partir d'habitatges unifamiliars, encara que la zona sigui un promontori rocós i de difícil accés. Aquesta tendència continua a l'any 2001 (figura 6), però sense ocupar –afortunadament– la zona oest, perquè allí està situada la zona PEIN del Bosc de la Marquesa.

FIGURA 4: Fotografia
aèria de la Punta de la
Mora, 1956

FONT: Servicio
Geogràfico del Ejército
Español

FIGURA 5: Fotografia
aèria de la Punta de la
Mora, 1976

FONT: Servicio
Geogràfico Nacional
(IGN)

FIGURA 5: Ortoimatge
de la Punta de la Mora,
2001

FONT: Institut
Cartogràfic de
Catalunya (ICC)

FIGURA 6: Fotografia
aèria de Cambrils, 1976
FONT: Servicio
Geográfico Nacional
(IGN)

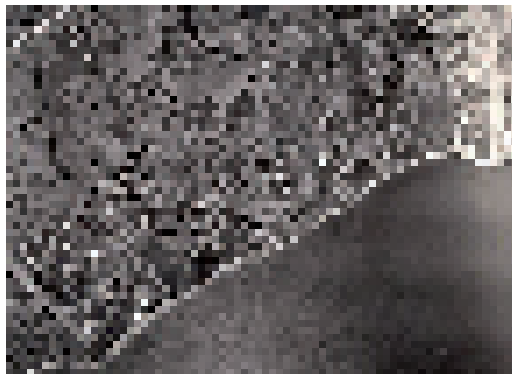
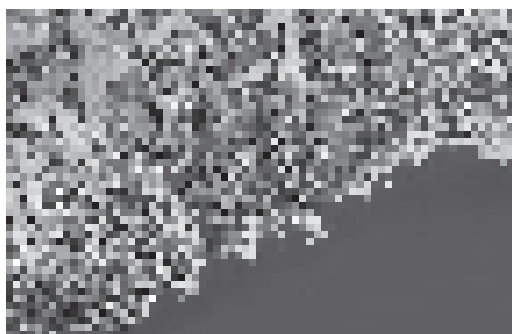

FIGURA 7: Ortoimatge
de Cambrils, 2001
FONT: Institut
Cartogràfic de
Catalunya (ICC)

CAMBRILS

El sector de Cambrils que es pot veure tant a la fotografia aèria de l'any 1976 (figura 6), com a l'ortoimatge del 2001 (figura 7) està localitzat a la zona més occidental del terme, delimitat per les rieres de Riudecanyes (oest) i la d'Alforja (est), i per la N-340 i l'autopista (nord). És interessant analitzar aquesta zona perquè es tracta d'un sector farcit d'urbanitzacions, amb una destacada presència d'habitatges unifamiliars. En els anys setanta és quan comencen a edificar-se els primers habitatges i a intuir les trames de les urbanitzacions futures. A l'any 2001 les urbanitzacions ja ocupen gran part de l'espai existent entre la N-340 i el mar. S'ha de destacar que es precisament en els últims vint anys quan es construeixen la major part dels habitatges unifamiliars de la zona, d'acord amb el canvi de model urbà.

La capacitat de transformació del nostre territori en els últims cinquanta anys ha sigut molt important, com s'ha pogut comprovar mitjançant aquesta sèrie de fotografies aèries i de satèl·lit, però el canvi més destacat s'ha produït en els últims vint anys. La construcció d'habitatges unifamiliars (cases aïllades o bessones) està arribant a percentatges globals del 30% en tota la Costa Daurada (període 2000-2004). Però existeixen alguns municipis on més del 50% del nou habitatge construït és unifamiliar, com a Mont-roig del Camp i Vandellós o a l'Hospitalet de l'Infant, perquè tenen un major espai disponible tant a la costa com a l'interior, i Calafell o Cunit, perquè estan afectats per les dinàmiques metropolitanas.³

Aquestes dinàmiques condueixen que el nostre model d'organització urbana, aquella idea genèrica de ciutat mediterrània, sinònim de compacitat, mixtura d'usos i diversitat, s'està diluint i deixant pas a un nou model d'origen anglosaxó. La imatge de blocs de pisos, parcs, places públiques i comerços està canviant per la de barris exclusivament residencials, on l'habitatge unifamiliar amb jardí i piscina privada és el protagonista.

La societat i els polítics encara no es fan càrrec que l'aparició d'aquest nou model de desenvolupament urbà genera uns impactes ambientals, en termes de consum d'aigua, energia, sòl i altres recursos molt més importants que la forma urbana basada en la concentració i l'alta densitat.

JUAN JAUME INIESTA

MEMBRE DEL GRUP D'ANÀLISI
TERRITORIAL I ESTUDIS TU-
RÍSTICS DE LA UNIVERSITAT
ROVIRA I VIRGILI

Notes

1. *La Vanguardia* (27.05.06). «El coste de la vivienda: Cataluña dilapida su suelo».
2. DEPARTAMENT DE MEDI AMBIENT I HABITATGE (2005). *Informe sobre l'habitatge a Catalunya 2005*. Departament de Medi ambient i Habitatge. Generalitat de Catalunya.
3. Col·legi d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Tarragona. *Obra Nova*, període 2000 -2004.